



Susibūrė „Draugija pasaulio lietuviams pažinti“

Ilona STRUMICKIENĖ

Migracija yra neatsiejama žmonijos istorijos ir šiandienos dalis. Ne išimtis ir Lietuva bei jos gyventojai. XIX a. antroje pusėje įsijungę į tarptautinės masinės migracijos sistemas, jų dalimi tebesame ir šiandieną. Savanoriška ar prievartinė migracija lėmė, kad lietuvių išeivių rasime beveik visuose pasaulio kraštuose. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos duomenimis, už Lietuvos ribų šiuo metu gyvena mažiausiai 1,3 mln. lietuvių kilmės asmenų[1] – šiuolaikinės ir ankstesnių emigracijos bangų atstovų.

Kyla klausimas, koks yra gyvenančių Lietuvoje santykis su išvykusiaisiais. Kas yra išvykusieji Lietuvoje gyvenančiųjų atžvilgiu – išdavikai, „nukirsta šaka“, neišsenkantys pinigų ir kitokių medžiaginių gėrybių šaltiniai, neformalūs Lietuvos ambasadoriai, potencialas, galintis išspręsti didžiąsias Lietuvos problemas, potenciali grėsmė esamai tvarkai ar integrali Lietuvos visuomenės ir kultūros dalis.

Valstybingumo jubiliejų kontekste yra populiariu lyginti *Vasario 16-osios* (1918-1940) ir *Kovo 11-osios* (1990 m. – iki dabar) Lietuvos valstybės ir visuomenės raidos ypatybes bei pasiekimus. Vienu iš tokio lyginimo kriterijų gali būti emigracijos mastai ir Lietuvos visuomenės nuostatos išvykusiųjų atžvilgiu. Nors šiuolaikinė Lietuva pasižymi gerokai didesniais emigracijos rodikliais[2] nei *Vasario 16-osios* Lietuva, išvykusieji ar jų palikuonys nėra suvokiami kaip neatsiejama Lietuvos visuomenės dalis. Ir tokia nuostata gajį tuo metu, kai komunikacijos priemonės leidžia gyvenantiems Lietuvoje ir už jos ribų bendrauti ir bendradarbiauti daug lengviau nei ankstesniais laikais. Atkreiptinas dėmesys ir

į tai, kad ryšių su užsienio lietuviais palaikymas, pagalba jiems iš esmės apsiriboja valdžios institucijų ir asmeninėmis iniciatyvomis. Nevyriausybinis sektorius šioje srityje iki šiol buvo gana pasyvus. O *anos* Lietuvos visuomenė šiuo klausimu buvo aktyvesnė ir sąmoningesnė. 1932 m. įsisteigė ir iki 1940 m. veikė apie 500 narių jungusi „Draugija užsienio lietuviams remti“ (DULR). Ji ne tik palaikė ryšius su užsienio lietuviais, bet ir materialiai prisidėjo prie lietuviškos tapatybės išlaikymo tarp išvykusiųjų, rėmė išeivių mokyklas, rengė lituanistikos kursus, o 1935 m. Kaune suorganizavo pirmąjį Pasaulio lietuvių kongresą, į kurį susirinko daugiau nei 3000 lietuvių iš viso pasaulio.

Žymūs to meto intelektualai savo darbuose taip pat kėlė ir populiarino išeivijos, kaip neatsiejamą lietuvių tautos ir Lietuvos visuomenės dalies, suvokimą. Štai 1933 m. išleistoje studijoje „Tauta ir tautinis pašaukimas“ filosofas Stasys Šalkauskis išskyrė tris būtinas sąlygas lietuvių tautos pilnatvei, pilnutiniam išsivystymui užtikrinti: 1) Vilnių, kaip Lietuvos sostinę, 2) įsitvirtinimą prie Baltijos jūros ir 3) lietuvių išeivių ir tautinių lietuvių mažumų anapus Lietuvos valstybės ribų palaikymą bei *veikdymą* tautiniu atžvilgiu[3]. 1936 m. išleistoje Adolfo Šapokos redaguotoje „Lietuvos istorijoje“ lietuvių išeivijai buvo skirtas atskiras skyrius. Jame A. Šapoka teigė: „Tačiau vienos vyriausybės rūpesčio čia dar nepakanka. Kad 1/3 svetur išvykusių lietuvių nepasimirštų kas esą, ir tolimuose kraštuose būdami jaustųsi tos pačios tautos nariai, kad nenutrūktų jų ryšiai su tėvyne, reikia, kad visa tauta jais rūpintųsi ir palaikytų su jais artimą ryšį“[4]. Akivaizdu, kad tarpukario Lietuvos intelektualai suvokė iš Lietuvos išvykusiųjų svarbą Lietuvos visuomenei, bet *Kovo 11-osios* Lietuvoje situacija kiek skirtinga. Nors nuo 2012 m. veikia 14 valstybės institucijų veiklą koordinuojanti „Globalios Lietuvos“ programa, nors netrūksta mokslinių tyrimų, iš pačių įvairiausių perspektyvų nagrinėjančių lietuvių išeiviją ir šiuolaikinius migracijos iš Lietuvos procesus, nors Lietuvos žiniasklaidoje, mokslo ir studijų bei kultūros institucijose išvykusiųjų patirtys ir paveldas yra reprezentuojami, tačiau plataus masto visuomenės sąmoningumo stokojama. Lietuvos gyventojai apie pasaulio lietuvius, jų istoriją, patirtis, paveldą žino nedaug – jie dar nėra suvokiami kaip neatsiejama Lietuvos visuomenės ir kultūros dalis.

Jau keletą metų išeivija, migracija besidomintieji svarstė galimybę susiburti ir pasekti prasmingos DULR veiklos pavyzdžiu. Šią idėją itin palaikė Vytauto Didžiojo universiteto profesorius Egidijus Aleksandravičius. 2019 m. lapkričio 8 d. ši idėja buvo įgyvendinta – Lietuvos Registrų centre buvo oficialiai įregistruota

„Draugija pasaulio lietuviams pažinti“ (DPLP). Draugijos pirmininkės pareigas šiuo metu eina istorikė dr. Ilona Strumickienė. Į DPLP valdybos sudėtį sutiko įeiti literatūrologijos profesorė Dalia Kuizinienė, istorijos profesorius Juozas Skirius bei diasporos istorijos tyrėjai dr. Giedrė Milerytė-Japertienė ir dr. Egidijus Balandis. Draugijos narių skaičius pamažu auga. Šiuo metu jų yra apie 20.

DPLP tikslas yra suburti pasaulio lietuviams besidominčiųjų tinklą, sukurti kanalus, kuriais būtų dalinamasi patirtimis ir žiniomis apie pasaulio lietuvių istoriją, kultūrą, šiuolaikinius migracijos procesus. Draugija stengsis prisidėti prie solidarumo, bendrojo tapatumo ir ryšių tarp Lietuvoje ir išėivijoje gyvenančių lietuvių ir lietuvių kilmės žmonių stiprinimo – nesvarbu, kada jų protėviai ar jie patys iš Lietuvos būtų išvykę, kokia kalba bekalbėtų ar kokią tikėjimą išpažintų. Siekiame stiprinti sampratą, kad išvykusieji ir jų palikuonys yra neatsiejama Lietuvos visuomenės, istorijos ir kultūros dalis.

Veikla, kuria sieksime išsikeltų tikslų, bus įvairi. DPLP rengs renginius, paskaitas, diskusijas, seminarus, susitikimus skirtingose Lietuvos vietose. Bendradarbiausime ir palaikysime darbus tų organizacijų ir institucijų (Lietuvos ir išėivijos lietuvių), kurių veiklos ir siekiai yra artimi mūsų išsikeltiems tikslams. Stengsimės kurti rekomendacijas ir gaires Lietuvos politikos užsienio lietuvių atžvilgiu klausimais.

Nors DPLP steigėjai buvo VDU mokslininkai ir absolventai, apsiriboti vien akademinė bendruomene neketiname. Draugija yra atvira visiems besidomintiems lietuvių išėivijos istorija, kultūra, visiems, kuriems rūpi dabartiniai lietuvių migracijos procesai ir iššūkiai, lietuvių diasporinės tautos tapatumo stiprinimas. Siekiame į DPLP veiklą įtraukti ne tik didžiuosiuose miestuose, bet ir kitose Lietuvos vietose gyvenančius entuziastus. Tikime, kad įsijungimas į DPLP veiklą gali būti įdomus ir naudingas ir užsienio lietuviams. Juk dažnas atvejis, kad vienoje šalyje gyvenantys lietuviai menkai pažįsta kitose šalyse gyvenančių tautiečių istoriją, paveldą bei šiuolaikines aktualijas, o naujai atvykusieji į kai kurias šalis net nenutuokia, kokia įdomi ankstesnių emigracijos bangų atstovų istorija. Nurimus COVID-19 viruso grėsmei, skatinsime į užsienio šalis keliaujančius Lietuvos gyventojus į savo maršrutus įtraukti ir su išėivių iš Lietuvos istorija ir paveldu susijusių objektų lankymą.





Pirmojo Draugijos renginio akimirkos. Algio Vaškevičiaus nuotr.

DPLP žengia tik pirmuosius savo žingsnius, todėl natūralu, kad draugijos veiklų sritys dar tik formuojasi. Praėjusių metų gruodžio 13 d. Draugija pakvietė į pirmąjį savo renginį – diskusiją „Kaip mūsų mokyklos pasitinka sugrįžtančius išeivijos vaikus?“, kurioje dalyvavo ir savo patirtimi bei išvalgomis dalijosi ir grįžusieji, ir mokyklų atstovai. Šių metų kovo 27 d. planavome visuotinį DPLP narių susirinkimą, kurio metu ketinome apsvarstyti tolimesnius veiklos sumanymus ir planus. Deja, dėl viruso grėsmės teko visuotinį susirinkimą atidėti

ramesniems laikams.

Kol kas orientuojamės į pasiruošimą dviejų veiklų vykdymui. Pirmoji jų būtų – paskaitos apie pasaulio lietuvių istoriją ir šiandieną. Rengiame sąrašą paskaitų, kurias Draugijos nariai bus pasirengę pristatyti to pageidaujančioms auditorijoms. Ketiname tai daryti ne tik įprastai, bet ir naudodami įvairias nuotolines priemones. Antroji veiklos sritis, kurią vertiname kaip itin aktualią, – išvykusiųjų (nesvarbu, ar tai būtų XIX a. emigrantų palikuonys, ar išvykusieji prieš pusmetį) migracijos istorijų surinkimas. Draugijos nariai rengia orientacinį klausimyną, kuriuo vadovaujantis bus galima surinkti ir ateities kartoms išsaugoti vertingą informaciją, susijusią su Lietuvos gyventojų migracijos patirtimis.

Kviečiame visus, kuriems DPLP tikslai ir veikla atrodo įdomūs ir prasmingi, prisijungti. Lengviausia tai padaryti prisijungiant prie Draugijos pasaulio lietuviams pažinti paskyros socialiniame tinkle *Facebook* arba parašyti el. laišką adresu: pasaulio.lietuviai2019@gmail.com.

[1] „Globali Lietuva“, *Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija*, <https://urm.lt/default/lt/globali-lietuva>.

[2] Istoriko Zenono Norkaus pastebėjimu, emigracija iš šiuolaikinės Lietuvos yra 7-8 kartus intensyvesnė nei iš *Vasario 16-osios* Lietuvos. Daugiau: Z. Norkus, *Du nepriklausomybės dvidešimtmečiai*, Vilnius: Aukso žuvis, 2014, p. 21.

[3] S. Šalkauskis, *Tauta ir tautinis pašaukimas*, 1933.

[4] *Lietuvos istorija*. Red. A. Šapoka, Kaunas, 1936, p. 670.

pasauliolietuvis.lt

„Pasaulio lietuviai ir Lietuva“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

